

NYITRAMEGYEI SZEMLE

POLITIKAI, TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Megjelen vasárnaponként.

Előfizetési árak: Egész évre 10 kor., fél évre 5 kor., negyed évre 2 kor. 50 fil. — Készségeknél, körjegyzőknek, tanítóknak 8 kor.
Egyes szám ára 20 fillér.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

Dr. Tóth János.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Papnevelde-utca 9. szám.

Hirdetési árak: Egy háromhasábos petsor ára 16 fillér. Többszöri közlésnél árkedvezmény.

Hivatalos hirdetések 100 szóig 4 kor., minden további szó 4 fil.

Politikai népgyűlések.

Az országos néppárt újra felvette szervezkedő munkálkodásának azt a fonálát, melyet sohasem ejtett el, de az egy évnél tovább tartott politikai zavarok között kénytelen volt megszakítani, t. i. újra népgyűléseket tart az ország különböző vidékein.

Ennél alkalmasabb eszközt a választások előkészítésére, nem ismerünk. A törvénytelen és az erőszak kigondolhat sok mindenfélét az alkotmányos közakarat meghamisítására, de a törvényes eszközök között, melyeket, a politikai pártok a választási eredmény befolyásolására igénybe vehetnek, első helyen állanak a népgyűlések. Itt nyer a nép felvilágosítást a pártok programjáról, törekvései- és parlamenti működéséről.

Hogy azonban bármely párt népgyűléseket tarthasson, ahhoz két kellék szükséges. Először az, hogy a pártprogram a nép komoly meggyőződésében és élet-szükségleteiben birja gyökerét; másodsor, hogy a párt parlamenti működése olyan tényeket mutasson fel, melyek a pártprogramnak teljesen megfelelnek. Ha az első kellék hiányzik, akkor lehet ugyan összecsiszítani embereket a hivatalos hatalom befolyásával, vagy egy jó áldomá-

nak kecsegtető kilátásával, de öntudatos választópolgárokat, a kik benső meggyőződésüket követve és szívök sugallatára hallgatva, biznyságot tesznek párthűségükről, nem lehet összegyűjteni. Ha pedig nincs meg a másik kellék, akkor bármely párt nem is mer gondolni népgyűlésekre, mert olyan parlamenti szereplést, mely a pártprogrammal meg nem egyezik, nem lehet a választópolgárok nyilvános ítélete alá bocsájtani.

Az országgyűlés pártjai közül egyedül a néppárt tart rendszeresen szervezett népgyűléseket, a többi pártok a politikai agitációnak ezt az eszközét nem veszik igénybe, mert hiányzik náluk az említett két kellék közül az egyik, vagy a másik, vagy mind a kettő.

A szabadelvűpártnak és programjának nincs gyökere a népben. Ragaszkodik ehez a párthoz a hivatalnoki kar, melynek nálunk muszáj kormánypártinak lenni, ragaszkodik a zsidóság, melynek aranyos dolga van a szabadelvű uralom alatt, ragaszkodnak a kormány befolyásától függő emberek, kiknek száma ez idő szerint légió és végül ragaszkodik néhány, aránylag igen kevés független ember, a kikre azonban a párt feltétlenül nem számíthat, mert folyton ingadoznak egyéni önállóságuk ér-

vényesítése és a kormány követése között.

A választók ezen kategóriáinak kedvéért a szabadelvűpártnak nem szükséges népgyűléseket tartania, mert a kik muszájból tartoznak a párthoz, azoknak nincsen szükségök a párt programjának megismerésére, azok ezen ismeret nélkül, de sőt minden program nélkül is hívei a pártnak; az a kevés független ember pedig, a ki meggyőződésből liberális, aktív szereplésénél fogva eléggé van tájékozva a politikai élet mozzanatairól.

A nép elé pedig a szabadelvűpárt hiába lépne egy-egy pártgyűlésen, mert nincs olyan választó kerület, melynek népet a szabadelvűpárt programja fellelkesíthetné. Pedig a népgyűlések célja lelkesíteni, a nép megoktatása és meggyőzése által. De hát csak próbálja meg a szabadelvűpárt, úgy a választások idején kívül, a mikor nincs hivatalos pressió, a községekben fejtegetni programját, hányan fogják azt helyeselni és méltányolni? Meg sem érti az a nép, mert az az ő életköréből távol áll, erkölcsi, szellemi és gazdasági érdekeire nézve idegen, sőt azokkal nem egy vonatkozás szerint me-rev ellentétben áll.

A másik nagy parlamenti párt, a függetlenségi, programjának egyik sarkpont-

A „NYITRAMEGYEI SZEMLE” TÁRCÁJA.

Negyvennyolc órát viharos tengeren.

Írta: **Posgay Margit.**

Valencia del Cidből a szép spanyol tengerparti városból — felzgatva a spanyol látványosságoktól — örömmel indultunk Marseille felé. De örömnök nem sokáig tart. Alig érünk ki a kikötőből a nyílt tengerre, hajónk előrehátra bukácsolni kezd. A mi társaságunk, — kik már 5 ezer kilométer tengeri utat teszünk meg — fel sem veszi a kis hánykódást, hozzá van már edzve holmi ficánkolásokhoz. A vacsorát még jó étvágygyal fogyasztjuk, csak az nem tetszik egyikünknek sem, hogy a máskor pajkosan vig comandante most egyszerre igen szótlan, sőt komor. Az egész társaságra hamar ragad a kapitány komoly szótlanlansága. A mint fogynak a pompásabbnál pompásabb spanyol ételfogások, oly arányban fogy az étkező közönség száma. Különösen a hölgyek igyekeznek cabinjaikba. Végre feláll a kapitány, végig simítja izmos kezével őszes szakállát, mintha tanakodnék mondja-e ne-e s belekap: — Uraim, hölgyeim, rossz éjszakának nézünk elébe. Vonul-

janak mielőbb vissza kajutjeikbe, tán még eltudnak nyugodni, mielőtt a vihar beáll. Én már lezárattam mindent, nincs mitől tartaniok. Jó éjszakát.

Evvel ott hagyja helyét s komoly katonás lépésben méri végig az utat fel a parancsnok hidig. Mi pedig megszeppenve szónélkül távozzunk cabinjainkba.

Én bizony már a lépcsőn inkább esem, mint megyek. Jobbra indulok s balra terel a hímálódzó hajó. A korlátokba kapaszkodva elérem kajutömet, de ott oly pokoli a hőség, hogy mintegy önkéntelenül rántom fel a légmen-tesen elzárt ablakot; amit azonnal be is csapok, mert egy erős tust kapok szemembe. Ez az oka, hogy a vasablakot már nem tudom helyére vissza csavarni.

Sietve fekszem le. Aludni hogy tudnék, mikor éppen szemben van velem az ablak. Fejemet magasabbra emelve, bámulok ki a háborgó tengerre. Mily csodás, fenséges, mennyire borzalmasan szép látvány! Koromsötét az ég. A morgó, zúgó, hánykódó tengert csak a hajó reflectorjai világítják meg. Óriási, háznagyságu hullámok jönnek, mennek el hajónk mellett. Nem habzik, nem tajtékzik, de mintha láthatatlan gonosz kezek emelnék, tornyosodik magasra

a víztömeg s zúgva robajjal, lármával fut ismét alá. Hajónk hol felemelkedik, hol meg hirtelen lezuhan. A függő ágy követve a hánykódást elringat. Szerencse elalszom. De nem sokáig tarthat a hajón e legnagyobb boldogság. Óriási rázkódásra, ropogásra felébrednek. Rémülve ugrom fel, hirtelen nem tudom hol vagyok, mi volt ez. De ebben a percben mintha megbénulnának idegeim a látványra. Vakító fény cikázik folyton körülöttem. Mintha millió s millió villany lámpával volna a tenger kivilágítva. — Ez nem a száraz föld ismert villama. Ilyet csak a tengeren látni. — Ilyen megvilágítás mellett táncolja borzalmas boszorkánytáncát a fenekétől föl-kavart zúgó tenger.

A messzeségből, mint böszült, vadul ordító, szélorkánt fuvó kergetett paripák száguldanak a torony, hegymagasságu hullámok. Csitt, csatt, itt is, ott is lesújt a villám a gonosz, elszabadult vad hullámokba. Egy végnélküli fénykavirka szórja villámsebes nyilait, mintha fékezni akarná az eszeveszetten rohanó romboló csodaszörnyet, a hullám áradatot. Bömbölve, ordítva tart hajónk felé is egy hullámhegy. Nagyot lök azon s ripeg-ropog, csattog, a mint megtörik annak vasorrán. Fel is emel bennünket úgy, hogy a hajócsavar rémesen berreg a levegőben.

ját a magyar néplélek eszményeibe helyezi. A teljes közjogi önállóság a magyar nép egyik nagy ideálja, melyért csodálatos és tiszteletreméltó szívóssággal lelkesedik. Ez a párt ennél fogva állandó érintkezésben lehetne a néppel, melynek politikai képzettségét sűrű egymásutánban tartandó gyűléseken fejleszthetné, az ország helyzetéről és a gazdasági élet kérdéseiről alaposan kioktathatná. Ámde nem teszi, csak a párt-vezér emberei tanácskoznak és „szervezkednek” a kerületekben, a nép elé nem mernek kilépni, mert mióta megszűntek komoly ellenzék lenni, joggal félhetnek, hogy a nép felelősségre vonná képviselőit azért a csendes üzletársági viszonyért, melyet a Tisza-kormányval létesítettek és fentartanak, a függetlenség érdekei rovására.

Szabadabban mozoghat és mozog is ezen a téren az Ugron frakció, melynek parányi oka sincs félni a népgyűlésektől, mert a mint választóinak lelkéből vette programját, úgy a választók érzelme és érdekei szerint küzdött is érte mindenkori.

Minden párt nem csak a saját érdekei szempontjából, hanem közműveltségi és szociális tekintetből is nagy fontosságú hazafias munkát végez, midőn érintkezésbe lép a választók zömét alkotó néppel, melyet az ilyen érintkezés szellemileg emel, erkölcsileg nemesít, hazafias érzületében megszilárdít. Panaszkodunk folytonosan, hogy népünk elmaradott alkotmányos jogai iránt tájékozatlan, panaszkodunk, hogy nemzetiségi és socialista izgatókra hallgat, azokat vakon követi.

Am elessik az oka ezeknek a panaszoknak, ha a hazafias pártok a helyett, hogy a népet a bujtogatóknak átengedik, magok veszik a kezükbe annak kioktatását és vezetését, úgy mint ez a néppárt teszi, melynek kerületeiben nincs talaja a panszlavizmuskak, de a vörös socializmusnak sem.

Majd amint elszalad a hullám, egy zuhanás s a nehéz 2500 tonnás hajó a mélységbe zuhan. A csavarkerék és kormánylapát recsegnek, nyikorognak amint ismét vizet érnek. De ebben a pillanatban újra ordítva jön egy még nagyobb hullám s ismétlődik az előbbi jelenet. S mindezt oly fulsíkító, pokoli dörgés követi, hogy önkéntelenül is, be kell fogni füleimet. Mégis halom, amint a szelorkán bömölve süvit, visít s kapaszkodik hajónkba, s löki azt oldalra. Egy óriási zuhanás, loccsanás s egy hullám átvetődik a hajón. Mint zuhatag fut le annak lezárt tetejéről. Oldalt kapott bennünket a vihar.

E rémséges zuhogások közé kísértetiesen vegyül a commandáns sipjának éles hangja, melylyel parancsot osztogat a legénységnek. A nagy lármát nem tudja így sem keresztül ordítani. Az erőmegfeszítő munkán áldás van, mert ismét orral támadunk a tengernek. A harc folyik tovább.

Mi van a cabinokban? A hőség oly nagy, hogy az ember nyelve odatapad szájához. Víz inni lehetetlen, az egész meleg. Ablakot nyitni nem tudunk. Nekem egy mentő gondolatom támad. Felnyitom a salonba vezető ajtót, s a mint az feltáru, rémséges jajgatás, nyögés, sóhaj

Kívánjuk folytassa kitartással nemes munkáját a néppárt, az neki nem szülhet nehézséget, mert programja a nép lelkében él, parlamenti magatartása pedig ezzel a programmal teljes összhangban van.

—y.

A papradnói néppárti nagygyűlés.

1896-ban történt a híres Bánffy választásnap reggelén, hogy mikor a vág-beszterce-podhragyi konpon át akartam menni nyolc emberrel, kik zöld tollat viseltünk, egy új honpolgár lovon ülve ránk rohant s össze-vissza verte embereimet korbácsával és rögtön elmenekült; mert tudta, hogy embereim darabokra tépik. A liberális had, mely az akkori báró Popper kastélyában töltötte evés-ivással az éjjelt, már a tuloldalra volt s gyönyörködött szerencsétlen helyzetünkön. A Vág tulsó partjára érve, egy másik új honalapító ezen szavakkal fogadott: »Tegnap este megettük a néppárti jelöltnek fejét, ma ebédre megesszük a szívét.» Nem mertem válaszolni, mivel vagy hat zsidó fenyegető ököllel körülvevett s talán a Vágba fúlasztanak, ha a podhragyi oldalon álló zsámokréti képviselő és Grün Simon bérlő őket csendre nem intik. Ekkor föltettem magamban, hogy elengedhetlenül teszek ellene, ha tehetségemben lesz, a velünk szemben elkövetett méltatlan bánásmód miatt.

Azért is örömmel vettem Molnár János pápai praelatus ur felhívását a néppárti népgyűlés megtartása iránt.

Ugyanazon választók, kiket 1896-ban a zsandárok és zsidók a podhragyi kastélyban elzártak és a választás napján mint csordát Vág-Besztercére hajtottak, most július 3-án önként jöttek vissza ugyanazon uton a papradnói gyűlésre ugyanazon liberálisok láttára és legnagyobb bosszuságára és itt szabad ég alatt, templom közelében szentül megígérték, hogy liberális jelöltre többé nem szavaznak.

A papradnóiak sokáig fognak visszaemlékezni július 3-ára. Alig hogy a gyönyörű, arany napsugarak és a két diadalkapun és több házon vígan lengő lobogók egymást kedvesen üdvözölték, Pityó cigány ráhuzta ébresztő Rákóczy-ját, mely nagyját-apraját talpra állította s a templom-térre szólította, hol nagy kíváncsisággal vártak a történendőkre.

Öt hintó és öt papradnói szekér — a kocsisok széles nemzeti szalaggal díszítve — indult

a podhragyi állomásra a vendégeikért. Tíz órát ütött csoda torony faóránk, midőn a toronyból jövő hangra négy hatalmas mozsárlövés eldördült, jelöl annak, hogy a vendégek a község előtt felállított, gyönyörűen díszített és »Éljen a néppárt« felirattal ellátott diadalkapuhoz érkeztek, hol Koczián István helybeli kántor 60 tagu banderium élén fogadta őket. Innét lassu menetben, cigányzene mellett s mozsárlövések között a templom-tér előtti zászlókkal és korona jelvényvel díszített második diadalkapuhoz érkeztek, hol a helybeli plebános lelkes beszéddel üdvözölte Szüllő Géza orsz. képviselőt és a többi vendégeket, melyre a képviselő ur egyebek között azt felelte, hogy ők lelkesíteni jöttek Papradnóra, de a látottak és hallottak után kijelenti, hogy ők maguk tanulhatnak itt lelkesedést.

Az istentisztelet után a vendégek toronyfaóránkat, majd a fogyasztási szövetkezet üzlet-helyiségét tekintették meg.

A népgyűlést, melyen körülbelül négyezer ember — köztük számos egyházi és világi férfi — volt jelen, délután 2 órakor nyitotta meg Szüllő Géza képviselő.

Beszédjében örömet fejezte ki, hogy a népgyűlésen részt vehet s üdvözli a választókat a néppárt nevében. Kiemeli, hogy azért tartunk gyűléseket, hogy a választókat felvilágosítsuk, miszerint csakis a néppártnak van akarata a népen segíteni, Magyarországot kereszténnyé, gazdaggá s a népet boldoggá tenni. Azért kéri a választókat, hogy a jövő választásnál csak néppárti jelöltre szavazzanak.

Beszédjét hosszan tartó éljenzés és mozsárlövés követte. Utánna Chocholus Bálint pruszkai esperes-plebános lép az emelvényre, ki a néppárt céljairól beszélt nagy lelkesedéssel.

Beszédjét azon kérdéssel kezdi, hogy miért kell népgyűléseken egymást buzdítanunk? Azért, feleli, mert nagy ellenségünk van s ez a liberális kormánypárt, mely nem akar a népen segíteni, sőt évről-évre nagyobb terheket ró a népre, anélkül, hogy új, jobb jövedelmi forrásról gondoskodnék. Szegény népünk mostoha földje mellett nem tud megélni s hogy a sok nemű adót kifizethesse, külföldre kénytelen kivándorolni. A néppárt követeli törvénybe foglalni azt, hogy negyedtelket ne lehesen a földmivelőtől lefoglalni, hogy legyen miből élnie s a kegyetlen végrehajtó ne foszthassa meg az utolsó falat kenyertől a szegény embert.

Követeli a katolikus iskolákat, melyek helyes alapot és irányt adnak a nevelésnek

poharat kér. Rohanó lépésben tart hozzám Giovanni, amint meglát s kínál ily módon görögborral s biszkvittel:

— Egyél magyar kisasszony Magyarország hoztam. — Erre már igazán kíváncsi vagyok. Felemelem fejem, hát bizony csak egy doboz biszkvitet kínált a hü olasz. Ettem, de Giovanni ép úgy megbánta, mint én. Alig nyelem le a bort, rémulve kiáltom: »Giovanni hamar pezsgős poharat». A szolgálatkész kedvenc pincérünk ugrik a kért pohárért, de könyökével leveri a finom görögbor... — Nem baj az, lesz más. Én nem bánom. Csak nem fáj maga kisasszony.

S a mint a fejemet tartva vigasztal, bizony félszeme mindig az eltört palackon van. Én pedig jajgatva sóhajtom. »Hej Széchenyi, nem ismered a tengert s a magyart, mikor azt mondtad: *Tengerre magyar!* Most már Neptun bőségesen szedte áldozatait. Nincs a hajón utas, kit megkímélne a telhetetlen pogány Neptunus. Negyvennyolc órát töltünk pokoli hőségtől, égető szomjúságtól kinezva, elzárva a szabad levegőtől. A vihar nem csendesül. Legtöbbször felajultan mozdulatlanul töltik el e hosszú kínos időt, én csak vizért eszedzem, de az oly meleg, hogy nera tudom számba venni sem. A forró, égető

ellenben elítéli az állami iskolákat, hol azt is tanítják, hogy Istenben nem kell hinni, mit Rada Ignác főszolgabíró közbeszólására okmány-nyal is bizonyít.

A nép saját védelmére szövetkezeteket alapít — mint itt Papradnón is látjátok s a kormány nem hogy pártolná ezt az igen üdvös akciót, hanem nyílt és titkos utasításokat ad a hatóságoknak, hogy azokat üldözzék, vagy legalább ne pártolják. A néppárt sürgeti a szövetkezetek terjesztését s azok számára védelmet követel a kormánytól.

Hatásos szavakkal fejtegeti az egyházpolitikai törvények káros hatását s különösen elítéli a felekezetenküliséget s követeli a néppárt nevében a mielőbbi orvoslást, a revíziót, hogy Magyarország újra szt. István szellemében kormányoztassék.

A választók minden mondatát megélték. A szónokot számosan üdvözlük.

Ezután Gyuriss Emil dr. csacai ügyvédnek a néppárt parlamenti működéséről szóló hatalmas argumentumait a nép és az intelligencia zajos helyesléssel fogadta.

Visszaveri a panszlavizmus vádját. A tótok — ugymond — nem szégyelhetik apáik nyelvét. A tótok kezdettől fogva jó barátok a magyarokkal, együtt harcoltak, együtt ontották véruket a hazáért, s bizonyítja, hogy a katolicizmus és a hazafiság föltételezi egymást.

Arról is vádolnak, hogy intoleránsok, vagyunk. Ennek megcáfolására hivatkozik Krisztus és az anyaszentegyház tanítására a felebaráti szeretetről, melyet oly gyönyörűen fejtegetett, hogy a jelenvolt liberális jegyzők és zsidók is helyeselték.

Az egyházpolitikai törvények elítélésénél követeli sürgős kiküszöbölését mindannak, ami veszedelmes az államra és társadalmi rendre nézve, mint például a felekezetenküliség.

A néppárt működéséről szólva, kiemeli az uzsora törvényt, melyet a néppárt sürgetett s annak megalkotásába lényegesen befolyt.

Beszédjét nemcsak a néppártiak, hanem korrektsége miatt a liberálisok is helyesléssel és zajos éljenzéssel honorálták.

Nagy hatást keltett Szteszkal József, predméri tb. kanonok berekesztő beszéde.

A panszlavizmus vádjá ellenében bizonyítja a tótok hazafiságát azzal, hogy a tótok között nincs socializmus, alföldön pedig van. A tót már csak azért sem lehet rossz hazafi, mert megváltója Krisztus, kit a tót nép legjobban követ, a legjobb hazafi, ki sohasem sirt, csak Jeruzsálem pusztulása fölött, s ki tanította, hogy adjátok

szél elolvastotta a jégkészetet. A bor is megfordul a melegtől; az is kezd ihatatlan lenni.

Dacára e kínos állapotnak, egész uton egy pillanatom sem volt, hogy félttem volna. Mindig arra gondoltam, ha meghalunk, mind megyünk. S ez megnyugtató. — Akkor azonban elfog az elkeseredés, midőn hallom, hogy 48 óra után sem lesz pihenésünk, mert még ez éjet a szabad tengeren kell töltenünk. Viharban u. i. nem engednek be bennünket a marseillesi kikötőbe. Ekkor igazán azt hiszem, hogy nem érem meg a reggelt. De a szerencse kedvez nekünk. Este 8 órakor kis gyors vontató gőzös tart felénk s bevezeti hajónkat a kikötőbe. Persze van öröm. Mig hajónk kiköt, futárok járnak be a várost zenezekért, pezsgőért, virágért. Mennek a gyors meghívók az ott tartózkodó magyar hajók kapitányaihoz. Kilenc órakor a tengeri betegek mind talpon vannak. A fejedelmi vacsora, a francia pezsgő fölhevíti a sok ifju kedélyt s ropog a tánc késő éjjelig. Mert hát ilyenek a magyar lányok s a fess hajóskapitányok.

meg a császárnak, ami a császáré és az Istennek, a mi Istené.

A szónokot zajosan megélték.

A gyűlés után a vendégek bankethez ültek a plebániában, melynél a háziúr, Chocholus, Szteszkal kanonok, Petrásévic az Alkotmány képviselője, és Veszely urak szellemes toasztokat mondtak.

A választók Dr. Gyuriss Emil ügyvéd jóvoltából a plebániái kertben szintén ebédelték. A vendégek késő éjjelig a legjobb kedvben mulattak. A gyűlés táviratot küldött: Zichy Nándor, Zichy Aladár és Zichy János grófoknak.

Mendl Ignác.

Iskolai értesítők.

A „Legszentebb Megváltó“-ról nevezett nővérek vezetése alatt álló Flenger Mihály-féle érsekújvári róm. kath. polgári leányiskola értesítője az 1903—04. iskolai évről. — Egy intézet életében a legelső tíz év fontos korszakot alkot. Tíz évi tapasztalás világosan megmutatja az intézet életrevalóságát vagy meddőségét. Az érsekújvári róm. kath. polgári leányiskolának első tíz évi működése bebizonyította, hogy joggal jubilálhat, mert 1894—1904-ig keresztény szellemben tanított s hazafiasan nevelt 795 leányt, akik közül 30 tanítónő, 18 óvónő, 20 posta- és kereskedésnél alkalmazott, a többi jó gazdasszony — s mindnyája vallásos és művelt nő lett. — Az értesítőt bevezető értekezésben — „Szózat a Mária társulati tagokhoz“ — Fülöp M. Alexia igazgatónő a Mária társulat keletkezéséről és alakulásáról szól általában és különös tekintettel hazánkra. A nő — ugymond — Krisztus előtt csak rabszolgának, teherhordó állatnak, az adás-vevés pusztá tárgyának tekintetett, s bár a műveltebb római, görög és zsidó népeknél valamivel nagyobb becsülésben részesült is, a köztiszteletre mégis csak a kereszténység evangéliuma, s nevezetesen a sz. Mária iránt való tisztelet emelte fel a nőt, az anyát, a hitvest, a szüzet, az özvegyet. Hódoló tisztelettel övezzük most a nőket, hiszen Széchényi szerint ők nevelik a jó polgárt, szitják a férfiak lelki erejét és bátorságát, ők az erény védangyalai. Nem hivatásuk ugyan a közügyekbe közvetlenül beavatkozni, közvetve mégis befolyhatnak azokba, a mennyiben az ő erkölcsösségüktől függ a család, a társadalom, az állam jóléte és boldogsága. Pogány eleink erkölcsi is kiválóan azért voltak tisztá- bak más népeknél, mert a nő a férfi felesége és a ház nagyszasszonya volt. Innen veszi eredetét Máriaának különös tisztelete is őseink megtérésének első idejétől fogva, ez adott nekik erőt arra, hogy a nyugati keresztény népek kulturájának védőbástyáivá lehessenek, s ha azok részéről nem is részesültek elismerésben, az Isten azzal jutalmazta meg őket, hogy megfogya bár, de törve nem él nemzet e hazában. E jótételemért hálánkat a tiszta erkölcsökhöz való ragaszkodás által kellene lerónunk, lévén ez minden ország talpköve; ám elkezdünk fajulni, romlásnak indultunk azon mértékben, a milyenben a nők egyszerűségüktől és hivatásos munkásságuktól eltávolodtak. Ennek további útját állni, a veszendő női erényeket, a szorgalmat, háziasságot, takarékoságot, rendszereteket felvirágoztatni célja a Mária társulatnak.

Az első Mária társulatot egy jezsuita atya alakította Rómában 1563-ban az ifjuság részére; ezt a mindinkább virágzásnak induló társulatot XIII. Gergely 1584. nemcsak jóváhagyta, de elhalmozta különféle lelki kegydományokkal is, s nemeskőre az emberiség minden osztályából voltak tagjai, kik a bold. Szűz oltalma alatt egyesülvén elhatározták őt, mint példányképet követni s környezetükre is üdvös befolyást gyakorolni.

Hazánkban az első Mária társulatot Dobo-

kay Sándor, jezsuita szervezte Erdélyben; az első után több is keletkezett, s II. Rákóczy Ferenc Rodostóban kápolnát is építtetett, melyben a tagok közös imáikat végezték.

A Josefinizmus gyászos korszaka gátot vetett a társulat terjedésének, míg végre 1869-ben a „Legszentebb Megváltó“-ról nevezett soproni nővérek újra fellendítették Érsekújvárott 1878-ban alakult meg, s ez évi iskolai tagjai az értesítő fényképén láthatók, ami kedves emlékük lesz a növendékeknek. Az intézet beléletéből kiemeljük, hogy a tanulók okt. 4—7-ig lelki gyakorlatokat tartottak, hogy komolyabb kihágás egy sem fordult elő, hogy a növendékek több iskolai ünnepélyt rendeztek, s „a kis makrancos“ előadása 371 koronát jövedelmezett az intézetnek, melynek építési költségeire Graeffel János, esztergomi praelátus kanonok is 1000 kor.-val járult. — A tanító-testület 6 nővérből áll, a hittant Haverla József s.-lelkész tanította. A bevezetett tananyag vázlata, a kézimunkák, a rendkívüli tantárgyak és a tanítási eszközök gyarapodásának kimutatása után következik az érdemsorozat és a statisztika, mely szerint az intézetnek volt: 84 rendes és 7 magántanulója; sok kitünő tanulója, elégtelen jegy csak az I. osztályban fordul elő: magyarból egy, földrajzból 2. Azonkívül 17 nagyobb leány az intézetben ruhaszabást, kézi- és gépvarrást tanult. Melegen ajánljuk az érdeklét szülők szives figyelmébe.

A nyitrai izr. hitközségi népiskola értesítője az 1903—1904. tanévről közli Stark Samu, igazgató. Az értesítő elején néhány szó van a phonomimikáról, az olvasástanítás új módszeréről, melynek segítségével a gyermek 2 hónap leforgása alatt kezdhet könyvből olvasni. — A tanítás egész éven át zavartalanul folyt, a vallásos érzés a tanítók főgondját képezte, a hazafias szellem beoltására több ünnepély szolgált. Az egészségügy kedvező volt ugyan, ám egy I. osztályú tanuló, Winkler Jenő, meghalt. Hivatásosan meglátogatta az intézetet Schaller Flóris, kir. s. tanfelügyelő, s a tapasztaltak felett teljes megelégedését fejezte ki. Szegénysorsu tanulók könyvekkel, író és rajzeszközökkel láttattak el, s néhányan kisebb ösztöndíjakban részesültek. A ruházási egylet vagyona 4055 korona. A tanév elején beiratott 282 fiú, 254 leány, össz.: 536, kik közül magyar anyanyelvű volt: 176. Egész tandíjat fizetett csak 150, mérsékeltet 201 tanuló, tandíjmentes volt 185. Kitünő előmenetelt tett 44, megbukott 79 tanuló.

A vágyújhelyi államilag segélyezett nyilvános izr. redlikola értesítője az 1903—904. iskolai tanévről, közli Altmann Jakab igazgató. Az értesítő elején az okt. 17-én Deák Ferenc születésének 100 éves évfordulója alkalmából Erdődy Aruin dr. által irt. és felolvasott „Deák Ferenc emlékezete“ című értekezés áll. — A tantestület az igazgatón kívül: 4 tanár, 3 hitoktató, s torna- és énektanító. A vallás és erkölcsi állapot kielégítő. A tankerület főigazgatója látogatása alkalmával megelégedését fejezte ki az intézet felett. Az intézet az említett Deák ünnepen kívül még egy-két iskolai ünnepélyt rendezett. Az intézetet összesen 161 tanuló látogatta, a kik között 22 róm. kath. és 7 ágostai ev. volt. Jeles előmenetelt tanusított 15, egy tárgyból megbukott 12, két és több tárgyból 18 tanuló. — Az értesítő a jövő tanévre szóló utasítással zárul.

Ujdonságok.

Egyházmegyei hírek. Tomann Gyula, pruszkai segédlelkész egészségi szempontból ideiglenesen nyugdíjaztatott. Áthelyeztettek: Kuliffay Antal, viszoesáni ideiglenes adminisztrátor káplánnak Pruszkára; Benyák József kis-ugyicsi plebá-

niáról lemondván adminisztrátornak küldetett Vicsocsánba; Belik Mihály, kiszuca-ujhelyi segédlelkesz ideiglenes adminisztrátornak Kis-Ugyicsra; Kmetykó Károly segédlelkesz Uj-Besztercéről Kiszuca-Ujhelyre; Nemedi M. Novákról Kasszara; Turcsin Antal Nemsóváról Nagy-Chlivenbe; Horváth Géza Nagy-Chlivenből Nemsóvára. — Ujmisések pedig káplánoknak küldettek: Blaha Antal Uj-Besztercéről, Czvincsek András Novákra, Duboss Géza Neszlussára, Filkorn Jenő Mocsónokra, Sprusánszky János Kollároviczra és Szülő Ernő Tuszófalvára. — Szlauka Károly, nagy-bosnyai káplán ideiglenes adminisztrátornak küldetett Zay-Ugróca; Horváth Gyula pedig segédlelkesznek Zay-Ugrócról Nagy-Bossánba.

Személyi hírek. Lóskay Gábor ezredes vezérkari tiszjével Szabó Lajos századossal, és Schultheisz Emil ezredes f. hó 4-én elutaztak a nagy harcászati lovaglásra, amely az Alföldön Klobuesár altábornagy vezetése alatt tartatik, s f. hó 17-én nyer befejezést. Dr. Bobok József apátkanonok Budapestre, Biringér Ádám nyitrai c. kanonok plebános Karlsbadba utazott. — Jándi Bernardin, paunonhalmi főiskolai tanár és Aranyossy József, soproni honvédhadapródiskolai tanár szünidei szabadságra Nyitrára érkeztek. — Ocskay László és Hevera János a bajorországi Reichenhallba utaztak. Ugyanoda utazik e héten Mayer Károly építész-mérnök is Nyitráról. — Riszner Károly nejevel, valamint Nemet István Trencsén-Teplicbe utaztak. — Dr. Franciscy Lajos a szünidő egy részét Raichenauban (Semmering mellett) tölti; dr. Kostyál Miklós megyei főjegyző hosszabb tartózkodásra Buziásra, — Markovics Ferenc zohori plebános Rohits-Sauerbrunnba utazott.

Bende Imre, egyházmezeink nemesszívű főpásztorja újabb tanujelét adta nagylelkűségének, melyet immár oly sokszor volt alkalmunk tapasztalni. Éber figyelme kiterjed a legelhagyottabb vidék szegény lakosaira is. Ennek bizonyossága az a nyolcvan korona, a melyet adakozó jobbjá a lúkyi tűzkárosultaknak juttatott. Nagy jótétemény ez arra a négy családra nézve, melynek csaknem mindene elégett. Méltóságos Főpásztorunk ezen kegyes szolgálata e helyen is hálas köszönetet mond a segélyben részesültekkel egyetemben Pivaresy Nándor lúkyi plebános.

Honvédségi hírek. Folyó hó 4-én és 5-én s már mult heten is több napig városunkban időzött Papp Béla altábornagy, a honvédelmi ministerium III. ügyosztályának főnöke. Hazai Ödön honvéd alhadbíztos és egy központi geológus kíséretében. Itt tartózkodásának eredménye lesz, hogy a honvéd laktanyában artézi kutat fognak furatni, hogy az eddigi vízmizériáknak vége szakadjon. Ő exciája a Pozsonyból egyidejűleg szintén jelen volt Kirchner Sándor honvéd századossal, a pozsonyi IV. honvédkerületi parancsnokság műszaki tiszjével együtt végleg megállapodtak a háború esetén a helybeli sátozóterekben létesítendő *tartalék tábori kórház* felállításában is, a melyben 300 beteg számára tétetnek meg az összes előkészületek.

Népünnepély Nyitrán. Városunk szépművészeti egyesülete egy nagyobb arányú népünnep rendezését határozta el. A megalakult bizottság kiküldöttjei, nevezetesen Rudnay Sándor dr., Metzger Ede és Gyürky Ferenc dr. Thuróczy Vilmosné, csillagkeresztes hölgy ő méltóságát kérték fel az ünnepély védnökségének elfogadására. Ő méltósága elfogadván a védnökséget, az ünnepély helyéül a nyitrai szigetet találta a legalkalmasabbnak. Ezután egy nagyobb bizottság megállapította az ünnepély programját, melyet következőképen terveznek: Kerékpáros virágkorzó két legszebb kerékpáros díjazásával; nagy nemzetközi bikaviadal; szini előadás; Fregoli; velencei gondolamenet lampionokkal; tüzijáték; táncmultság, stb. A szépművészeti egyesület nem fog kimélni sem költséget, sem fáradságot, hogy a csekély 70 filléryi bevért díj ellenében a közönség az új és érdekes ünnepélyen minél kedvesebben szórakozzék.

Halálozás. Özv. Boronkay Lászlóné magas korban Vajkon jul. 1-én jobb létre szenderült. — Dr. Hoselitz Ferenc zsámbokréthy népszerű orvos f. hó 6-án elhunyt. Beke poraikra!

Városi közgyűlés. Nyitra város képviselő testülete jul. 20-án fogja tartani rendes havi közgyűlését.

Nemes irodalompartoló. Gróf Pálffy Béla főrendiházi tag cs. és kir. kamarás ápolandó a tanuló ifúságban a hazai történet iránti érdeklődést Jedlicska Pál praelatus kanonok »Adatok erdődi báró Pálffy Miklós a győri hős életrajza és korához 1552—1600.« c. történeti forrásmunkájából (nagy VIII. rétt 800 lap) 50 diszkótésű példányt jutalomkép adományozott a a pozsonyi, győri, nagyszombati, esztergomi, nyitrai, érsekújvári és komáromi gymnasiumok jelesebb tanulóinak.

Kinevezés. Dr. Herverth Vilmos, városunk szülőtte, keresett érsekújvári orvos, a honvédség tartalékállományában segédorvossá nevezetett ki.

Elbocsátás a hadseregből. Baross János, a trencsényi 15. sz. tartalékos honvédhadnagy saját kérelmére a honvédség hadkötelekéből elbocsátatott.

Jótekonyság. Lapunk egyik barátja által értesülünk, hogy Engel József polgártársunk az izraelita »Poel Zede« betegsegélyző egyesület imaházának építéséhez 2000 koronát adott. Engel ur a jótekonyság terén már ismételtelen tanujelét adta bőkezűségének és legújabb adománya minden dicseretnél hangosabban bizonyítja, hogy a vagyon csak akkor lesz igazán Isten áldásává, ha annak birtokosa azt nem csak saját igényeinek kielégítésére használja fel; hanemha a vagyonának egy részét embertársai nyomorának enyhítésére avagy, mint ez esetben, az emberiség egyéb nemes céljainak támogatására is fordítja. Másrésztől értesülünk, hogy ugyan e célra Árpási Imre ur 400 kor. dr. Löwinger Mórné szintén 400 kor. ajándékoztak. — A nevezett egyesület szegénysorsú zsidók betegápolási és temetkezési költségeit fedezi, illetőleg azokhoz hozzájárul; mért is a humanus célra tett jótéteményt különösen kiemeljük és utánzásra ajánljuk. Nálunk papokon kívül alig jut eszébe valakinek ilyen jótékony célra jelentékenyebb összeggel hozzájárulni.

Polónyi ur haresái. Polónyi Géza orsz. képviselő, mint rendesen, ez idén is a Nyitra melletti köröskényi birtokán üdül. A képviselő ur azzal üti agyon az unalmas falusi örököt, hogy türelmesen halászatot a lassan kanyargó Nyitra vizében, még pedig nem minden eredmény nélkül. Lapunk egy köröskényi barátja értesít ugyanis, hogy Polónyi ur e hó 6-án egy 50 kilós, másnapra rá pedig egy 40 kilós haresát fogott. A bestiák oly erőfeszítést vittek végbe a horgon, hogy puskával kellett őket agyonlőni. Mindkét állatot Polónyi ur darabokra vágatva elosztogatta a köröskényi lakosok közt.

Tandijmentesség. Az 1904—905. tanévre több tandijmentességi hely jön üresedésbe a nyitrai Szántó-fele polg. iskolánál. Az erre vonatkozó folyamodványok f. é. augusztus hó 15-ig a városi tanácsnál benyújtandók.

Esküvő. Réday János, jelenleg temesvári áll. főgimn. előbb nyitrai tanár, lapunk szini rovatának jeles vezetője, jul. 2-án Nagy-Tapolcsányban örök hűséget esküdött Kuthny Vilma kisasszonynak, Kuthny Vendel, tavarnoki tisztartó kedves leányának. — Eder Ödön, nagytapolcsányi adóhivatali tiszviselő, tegnap vezette oltárhoz Klimácsék Klementina kisasszonyt, Klimácsék Ambrus, bajnai körjegyző kedves leányát.

A nyitrai kath. Legényegyesület rendezése f. hó 17-én v. i. jövő vasárnap d. u. nyári mulatságot rendez, melyen jó ételeken s italokon kívül jó zenével és változatos szórakoztató rövid előadásokkal is öhajja a közönségnek kedvében járni.

Nyilvános nyugtázás és köszönetnyilvánítás. A Nyitrai Könyvnyomdászok Szakegyesülete által folyó évi július hó 3-án tartott nyári mulatság alkalmával tiszteletjegyeiket megváltották a következő urak: dr. Dudek János 10 kor., Huszár István 10 kor., dr. Tóth János 5 kor., dr. Franciscy Lajos 5 kor., Kapsz és Kramár 4 kor., Iritzer Zsigmond 4 kor., Nyitrai megyei Ellenőr szerkesztősége 3 kor., D. H. 3 kor., dr. Halasi Lipót 3 kor., Cseffalvay Aladár 2 kor., dr. Berenyi Sándor 1 kor. — Felülfizettek a következő urak: Kutvasszer István 4 kor., Rauscher Ernő 2 kor., Hanák István 1 kor., Bekő Rezső 1 kor., Szabó Imre 1 kor., Sovánka Nándor 1 kor., Duboviczky Imre 1 kor., Hechtl Dénes 1 kor., Bock Jenő 60 fill., Kutassi Máttyás 40 fill., összesen 63 korona. — Horvát Sándor főgimn. igazg. ur díjtalanul engedte át a főgimn. színpadát; Cseffalvay Aladár legényegyleti másodelnök ur pedig a legényegyleti színpad díszleteit. — A szakegyesület által rendezett műkedvelői színelőadás szíveségéből közreműködtek: Bartha Mariska, Egger Mariska, Farbak Mariska, Kotlár Mariska, Risnyovszky Emilia és Sulya Mariska kisasszonyok; Jeney Kálmán, Agócs Sándor, Gabula Gábor, Rusz István, Jeney István, Barinka Nándor, Götz Ferenc és Jankovics József urak. Fogadják ugy a kegyes adakozók, mint a közreműködők, a nyitrai könyvnyomdászok szakegyesületének hálas köszönetét.

Plebános és főbíró. Nyitra-Egerszegről hosszabb levelet vettünk Vida János plebános urtól. Minthogy a levél a nyitrai főszolgabíróval, Majthényi Géza urral foglalkozik, különös megfontolás tárgyát képezheti annak nyilvánosságra bocsátása. Majthényi Géza urat ugyanis eddig mint előzékeny figyelmes tiszviselőt ismertük, ki ugy a városban, valamint a vidéken a felek méltányos igényeit tőle telhetőleg kielégíteni törekszik. Eppen azért feltűnőnek kell, hogy találjuk a főbíró ur tilalmát, hogy a felek a plebános urhoz, mint választott bekebiróhoz ne menjenek. Falvainkba többfelé megvan azon üdvös szokás, hogy az egyenetlenkedőfelek önkényt telkeresik a lelkészt és kölcsönösen meglégszenek ítéletében. Ez a peres eljárás rövid és mindenek felett olcsó. Ha a felek vele meg vannak elégedve, senkinek sem lehet beleszólása, és pedig annál kevésbbé, miután a bekebiráskodásról szólv. 1877. XXII. t. c., valamint az 1893. XVIII. t. cikkben sem találunk ide vonatkozó tiltó intézkedést. — A másik eset a következő: Egerszeghen, mint a falvakon rendszerint másutt is, az a szokás, hogy a nép lelképásztorának kezét csókol, ha bárhol találkozik vele. Kezét csókol a községi képviselő testületi gyűlésen is Majthényi főbíró ur ezt a szokást, mint a plebános ur írja, az egerszeghi képviselő testületi tagoknak megtiltotta. — Ez a népnek önkéntes tisztelet nyilvánítása, melyet valamint az egyik félnek megparancsolni joga nincsen, ugy a másik fél azt el nem tilthatja. Ha a községi képviselő testületi tag a plebánosban nemcsak közs. képviselői tagtársát, hanem egyuttal lelképásztorát is látja, ezt neki rossz néven venni, sőt egyenesen megtiltani nem lehet. De talán nem is tanácsos. Jöhetnek idők, mikor a közrendőri hatóság nagyon is jó hasznát veheti és vette is azon tiszteletnek, melylyel a nép lelképásztorát körüvezi. — A többi pontokról eltekintünk, minthogy azok kölcsönös jóindulattal amugyis könnyen kiegyenlíthetők. Csak e kettőt emeltük ki, melyek amolyan Szaló v. Tóth Lajos fele szolgabíráknál még érthetőek volna, de kevésbbé jól festenek egy Majthényinél, kinek ései nem egyszer kifejezést adtak szilárd katolikus erzületüknek.

Kávészívás és egészség. A kávészívás ártalmasságának sokat vitatott kérdése, a legtöbb családnál abban találta megoldását, hogy az idegizgató bakkvét csak Kathreiner-féle Kneipp-malata kávé hozzáadásával isszák. A Kathreiner-féle Kneipp-malata kávé maga is bakkvé ízt tartalmaz, s ezen tulajdonsága által a kávéitált enyhébbé és kellemesebbé teszi; a malata ismert jótékony hatása pedig az egészség javára szolgál. Bebizonyult az is, hogy csakis ez pótolja megfelelőleg a bakkvét, ha azt orvosilag eltiltják, mert kellemes ízű, könnyen emészthető, tápús és vérképző. A Kathreiner-féle Kneipp malata kávé tisztán való ivásra gyermekeknek, betegeknek és gyöngye egyéneknek különösen ajánlható.

Uj telefon előfizető. A nyitrai telefon hálózatba nyári használatra Verő Zsigmond zohori uyaralója lón felvéve, száma 46.

TÖ
éjszakan
tört be
Abraham
kítől 30
Markste
tig Sánd
elemelni
ogyan.
R
mint
21-iken
vármegy
1904. év
niszteri
vasárnap
írata és
István n
megkere
L
ujvárott
stádiuma
kedvezm
laidonos
felépit
Ersekújv
és gazd
körülbel
teser?
felhívj
sere sze
meghiz
Martou
lebbi fel
G
ramegye
lődes m
sén a
Komárom
tendő sz
írattat.
Nyitra
vannak
közötti
Nyitra
tán az
költsége
zet a te
dasági e
rommegy
tejes
támogat
deklódes
felkült,
érteke
teudó d
részt fog
ben. O
nőksége
létesítet
ben f. é.
előkészít
mennyvel
pály oly
Vágvölgy
megelőző
melynek
árusítatn
főherceg
szöki bír
és német
Továbbá
tonai győ
letes müs
kor veszi
nyujtanak
és 72. sz.
kar valam
senyén k
előadások
szerenés
lencei
tása a vár
dug táncvi
ünnepség
pavilonok
kir. Fenső
és leánya
d. u. 5 ór
giket a fo
ádrózi a
dégok az
len közel
felállított
gok tiszte
szinterén
a megvoh
teremben
észállásol
retnek mi
igényt tar

Tömeges betörés. F. hó 7-én — egy éjszakán — Negyeden nyolc különböző utcán tört be egy ismeretlen ember és pedig Fischer Abrahámmal, kitől 120 kor-t, Neubrun Izsáknál, kitől 30 kor-t, Fischer Juliánál, Ruhig Lipótnál, Markstein Dávidnál, Feldmann Ferencnél s Lusztig Sándornál, kiktől kisebb összegeket sikerült elemelni; Schulz Katinak a boltját is feltörte ugyan, de semmit sem vitt el. Keresik.

Rendkívüli közgyűlésnek, melyet, mint előző számunkban jelentettük, július hó 21-ikén tartanak meg, tárgyat a többi között a vármegyei alkalmazottak illetményeiről szóló 1904. évi X. t. c. végrehajtását illető belügyminiszeri leirat, Csanád vmegye közönségének a vasárnapi munkaszünet kiterjesztéséről való átirata és az «Országos Nemzeti Szövetség» sz. István napjának hivatalos ünneplésére vonatkozó megkeresése fogja képezni.

Lengyár Érsekújvárott. Az Érsekújvárott felépítendő lengyár ügye a megvalósítás stádiuma felé közeledik. A kormány a kért összes kedvezményeinek részére már biztosította és a tulajdonos 60 holdnyi területet már meg is szerzett a felépítendő gyár céljára. E hó 3-án, vasárnap Érsekújvárott az ottani és vidéki földbirtokosok és gazdák értekezletet tartottak, mely értekezleten körülbelül 500 holdnyi területen a len termesztésére szerződést is kötöttek. Ezen alkalommal felhívjuk földbirtokosainkat, a kik len termesztésére szerződést kötni óhajtanak ez ügyben a gyár megbízottjához Drechsler Fülöp úrhoz, Budapest Marton-utca 18. fordulni szíveskedjenek, ki közelbeli felvilágosítással szívesen szolgál.

Gabonarakár szövethozat. A nyitramegyei Gazdasági Egyesület igen élénk érdeklődés mellett tárgyalta igazgató választmányi ülésén a komáromi gazdasági egyesületnek Komárom szab. kir. város Dunarakpartján létesítendő szövethozati gabonarakárú vonatkozó átiratát. A szövethozati gabonarakárú kérdésében Nyitramegye Vág- és Nyitravölgye nagyon közelről vannak érdekelve, mert az *Érsekújvár-Komárom* közötti kiviteli stádiumban lévő vasut összeköti Nyitramegye két völgyét a Dunával, minek folytán az olcsóbb vízi szállítás mellett a szállítási költségek csökkennek s így a szállítási különbözet a termelő javára esik. A nyitramegyei gazdasági egyesület igazgató választmánya a komáromi gazdasági egyesület ezen akciójához teljes odaadással és lelkesedéssel csatlakozott, azt támogatni fogja és a megyei gazdaközön-ség érdeklődését ezen szövethozati gabonarakárú felkelti, az ez ügyben a Komáromban összehívandó értekezleten, nemkülömben a kormányhoz vezető deputációban is lehetőleg nagy számban részt fog venni.

Jótekingyűlés parkünnepély Trencsénben. O es. és kir. Fensége Izabella főhercegnő védnöksége alatt, a pöstyéni és trencsén-templői fűrdőkben létesített katonai szabadhelyek szaporítására, Trencsénben f. évi július hó 17-én rendezendő parkünnepély előkészítése serényen folyik. Az előkészületek biztos reménnyel kecsegtetnek arra nézve, hogy a parkünnepély oly fényes és mulattató lesz, melyhez hasonló a Vág-völgyében még nem lett rendezve. Az ünnepélyt megelőzőleg néhány nappal emléklapot fognak kiadni, melynek számai 30 fillérrel fognak a jótekingyűlés céljára árusítani. Az emléklap O es. és kir. fensége Izabella főhercegnő arekópiát s a kép alatt Pólyik kir. törvényszéki bír. és Marzolini es. és kir. főhadnagy magyar és német szövegű üdvözlő költeményét fogja tartalmazni. Továbbá benne lesz a pöstyéni és trencsén-templői katonai gyógyintézetek leírása képekkel, az ünnepély részletes műsora, aphorizmusok, stb. Az ünnepély d. u. 4 órakor veszi kezdetét. A műsorról nagyjában tájékozást nyújtanak a mindenfelé szétküldött falragaszok. A 71. és 72. sz. közönségszerelő és a pozsonyi honvédszereket valamint Balázs János cigányzenekarának hangversenyén kívül, lesznek ének-, zene- és humorisztikus előadások a „Varieté” színpadon, sport- és tornajátékok, szerenésbázisok, coriandoli és virágcsata, lövöld, valamint éj a park melletti patakon, este fényes kiválágítás a váromnak és ugyanott tűzijáték, befejezésül pedig tánevigalom az Erzsébet szálló nagytermében. Az ünnepségen ötelek és italok kiszolgáltatásáról külön pavilonokban hölgyek fognak gondoskodni. O es. és kir. fensége Izabella főhercegnő, férje Frigyes főherceg és leánya Henriette főhercegnővel, az ünnepély napján d. u. 5 órakor érkezik Trencsénbe. A fonséges vendégeket a fogadó-bizottság élén Osztrólczy Géza főispán üdvözlő a földszínti pályaudvaron, honnét a magas vendégek az ünnepély színterére, a vasuti állomás közvetlen közelében lévő városi parkba mennek, hol az e célra felállított díszsátorban Izabella főhercegnő a küldöttségek tisztelgését fogadja. Ezután sétát tesz az ünnepély színterén és megtekinti a sportjátékokat. Este 8 órakor a meghívásába mennek a magas vendégek, hol a nagyteremben díszbéd lesz. — Az idegenből jövő vendégek elszállásolásáról külön bizottság gondoskodik, s felkérteket mindazok, kik az ünnepély alkalmával szállásra igényt tartanak, hogy ez iránt folyó július hó 12-ig dr.

Schvertner Antal, Trencsén vármegye alispánjához forduljanak. Az ünnepély napján Trencsénben a városházán elszállásolási iroda lesz berendezve. Intézkedés történt továbbá, hogy a pozsony-trencsényi, csaca-zsolna-trencsényi, nyitra-üzbegh-lipótvár-trencsényi és nagytapolcsány-bossán-trencsényi vonalszakaszokon félúru tour-re-tour jegyek szolgáltatassanak ki. A rendező-bizottság új-ból azon tiszteletteljes kérelemmel fordul a nagyérdemű közönséghez, hogy a szerenés bázisokban kisorsolás alá kerülő tárgyak adományozásával az ünnepély jótékony célját előmozdítani szíveskedjék. Az ajándéktárgyak Ucsnay Ernő polgármester címére Trencsénbe küldendők.

Irodalom.

Acsády története.

XXXII.

(Az 1847/8-ki országgyűlés folytatása. A párisi februári forradalom hatása a bécsi márc. 3-ki váratlan indítványa a felelős minisztériumról. Apponyi fel akarja oszlatni az országgyűlést. A bécsi márc. 13-ki forradalom hatása a magyar diétára. A magyar küldöttség Bécsben. A pesti márc. 15-e.)

Az országgyűlés ekkor már nagyon izgatott volt, maga az ország pedig talán még izgatottabb. Erős sejtélem tartotta az embereket, hogy valami történnie kell. A karzat említett féktelensége csak kicsinyített képe volt a kedélyek országos háborgásának. Nemcsak Pozsonyban, hanem Pesten s más városokban is izgett-mozgott, türelmetlenkedett a tömeg és a fiatalság s francia jelszavak alatt telkesült.

A politikai kérdések tárgyalásának újabb módja, nevezetesen a szenvedélyek felkorbácsolása, a tömegek bevonása, amit Kossuth 1841 óta a Pesti Hirlappal hozott divatba; továbbá a külső országok forradalmi hírei, példái már teljesen átjárták a magyar közvéleményt s lehetlenné tették minden nyugodtabb megfontolást, akárcsak pillanatnyi megállást. Az elmeken teljes mértékben uralkodott a szenvedély, mely csak előre, a bizonytalanba kergetett mindenkit. Se embernek, se intézménynek itt többé tekintélye nem volt, hű tanui ennek az akkori hirlapok.

Pedig ha számbavesszük az 1832/6-ki országgyűlés óta hozott reformatörvényeket, vagy akárcsak a legújabbban eltörölt ősiségi törvényvel járó nagy változást, mely Nagy Lajos óta egész 1848-ig a jobbara könnyelmű nemesseget anyagi alapjától, a földbirtoktól, megfosztani nem engedte, amennyiben a nemesi birtok elidegeníthető nem volt, be kell látnunk, hogy a társadalomnak már csak ezek szerint való béke, hasznos berendezkedése, megalapodására is akár további 50 évre lett volna szüksége. Nem szabad ugyanis elfelejteni, hogy milyen volt akkor a magyar nemessege (Petőfi Magyar nemeseben, Pató Páljában eléggé jellemzi) és a nép állapota: értelmi és gazdasági önállóságra eretlen, úgy hogy a föltétel nélkül való hirtelen átalakítás egyenesen kiszolgáltatta egy élelmesebb faj szakmányul. Bizonyára ezen alapszik Acsády részéről az eseményeknek nagyfokú dicsőítése.

Egyszóval a hangulat mindenfelé forradalmi volt. Csak az egy Széchenyi István tartotta meg régi bátorságát és nyílt szökimondást; csakhogy minden hasztalan volt, megállítani semmit sem bírt, annyira, hogy régi barátja, br. Wenkheim Béla, majd utána Perényi Zsigmond figyelmeztették: hagyjon fel akadekoskodásával, engedjen szabad folyást az eseményeknek, ha nem akar „vasvillát a hasába”.

Ezeket tartva szem előtt kísérjük tovább az országgyűlés munkáját. Kossuth nem viselhette el a már említett leszavaztatást, mely az adminisztrátori kérdésben érte; azért társa, Szemere Bertalan, új szövegében terjesztette a diéta elé az ellenzéki feliratot az említett királyi leirat ellen s a diéta ezt (febr. 12-én) már 13 szónvi többséggel elfogadta, a főrendek pedig febr. 29-én járultak hozzá. A konzervatívok s nevezetesen Somssich ennek folytán úgy fogták fel akkor a helyzetet, hogy vagy az országgyűlést kell feloszlatni, vagy megalkudni Kossuthal. Somssich szerint Kossuth, akivel sürűn érintkezett, akkor belevonható lett volna egy újonnan alakítandó magyar kormányba, ámbar midőn febr. 27-én Széchenyi erre egyenesen felszólította, „ravasz szerénységgel” visszautasította, mivelhogy ő hivatalnoknak nem született. (Zichy: Széchenyi Napló 541. l.) Maga Apponyi György kancellár is foglalkozott a feloszlatás tervével.

A február hó folyamán különben még három ügy foglalkoztatta a táblát. Egyik Széchenyinek az összes közlekedési ügyről a rendek elé terjesztett javaslata volt. Márki szerint előre lehetett látni, hogy ez a terv, ha napirendre kerül, megbuktatja Kossuth kisebb-zerű s a mellett hibás

számításon alapuló javaslatát a vukovár-fiumei vasut ügyében s talán Kossuth varázsát is megtöri. (Szilágyi története X. 26. l.) A másik kettő a horvát ügy s a városok ügye volt, mely utóbbi a diétán kevés érdeklődés mellett márc. 2-án is kepezte a napitárgyat, midőn márc. 3-án váratlan fordulat állott be. Ugyanis a febr. 24-ki párisi forradalom (Lajos Fülöpöt letették és köztársaságot kiáltottak ki) már is éreztette hatását a bécsi börszen. Balogh Kornél, a konzervatív győri követ, e miatt, nevezetesen a metalliqueok árcsökkenése (91%) miatt, nehogy Magyarországot megint valami váratlan devalvatió érje, márc. 1-én interpellációt jelentett be. Ugyanaznap több indítvány is adatott be. Schnée a kolera, Bernáth a népképviselő, Kossuth az örök váltság kérdését, illetőleg tárgyalását sürgette.

Kevesen tudták, Balogh pedig nem is gyanította, mi fog interpellációjából kinőni! Kossuth ugyanis a következő napi konferencián egész váratlanul azt kívánta, — már pedig amit ő kívánt, annak meg kellett történnie — hogy minden más tárgynak, saját indítványának is félreteleivel, a Baloghé, mint legegységesebb, vetessen napirendre, melyhez majd ő is csatolja indítványát a felelős minisztériumról, nem kis meglepetésére Főtvisnek, ki csak most sietett az országgyűlésre, hogy a rég érielt, de addig oly kevesse pártolt eszméjének váratlan életbeletetésénél legalább jelen lehessen.

Mit nem okozott, milyen váratlan fordulatot nem idézett elő a párisi forradalom és a vukovár-fiumei vasut!

Balogh március hó 3-án csakugyan előterjesztette indítványát, hogy a királytól a bank állásáról s a forgalomban lévő bankjegyek fődözeteről felvilágosítást kérjenek. Ekkor állott fel Kossuth s az osztrák bankról, melynek zavarai mulók lehetnek, az önálló magyar pénzügyre térve át — mersekelt s lojalis hangon — feliratot indítványozott a királyhoz, az ausztriai népeknek is adandó alkotmány, de minékünk mindenestre attól független, önálló s felelős minisztérium iránt, mely önállóságunk s szabadságunk megővéséért folytatott 300 éves küzdelmeinknek egyszer valahára véget vetve, a trón és a nemzet megszilárdulását vonná maga után.

Zarka királyi szenélynök, diétai elnök, figyelmeztette a rendeket, hogy népképviselőitől, felelős minisztériumról a megvalósulás módzatainak előzetes kifejtése nélkül nehéz beszélni, valamint az osztrák nép közjogi viszonyait a dolgok jelen állásában érintetlenül kellene hagyni, miután a nemzet eddig sem avatkozott azok belső ügyeibe. De Kossuth beszédének varázsát alatt a felirat egyhangulag elfogadtatott.

Ez az 1848 márc. 3-ának nagy eseménye, az új fordulat kezdete, melynek előrelátható sikere az osztrák népre való igazán leleményes hivatkozásban rejlett.

A feliratot nyomban átküldték a főrendekhez, azon felhívással, hogy azt azonnal tárgyalják. De ott az ügy megakadni látszott. Nem azért, mint Acsády mondja, hogy a kormány nem engedte tárgyalni (725 l.), de más oknál fogva, melyet Szögyény-Marichól tudtunk meg. (I. mű 50.) Szerinte már febr. végén, midőn Kossuth és Batthyány az adminisztrátori rendszer megszűntetését tárgyaló feliratba, melyet még a főrendek nem fogadtak volt el, azt a sürgetést akarták felvetetni, hogy az osztrák örökös tartományok részére alkotmányos szervezet adassék, előre volt látható, hogy az országgyűlés a törvényes tért elhagyni s a forradalmira átlépni készül. Sejtethető volt, hogy a követek utasításait határait átlépi s Magyarországnak a pragmatica sanctióval meg nem egyeztethető különválását fogják sürgetni. Apponyi kancellár emiatt az országgyűlés feloszlását komolyan tervezte, annál inkább, mert a nádor az országgyűlést nem vezette ki, legelőben a kormánypartot nem istápolta s mert az országgyűlési ifjuság féktelensége miatt a szabad szólas immár szinte teljesen lehetlenné vált, sőt a konzervatív követek és főrendek már-már életveszélyben forogtak.

Február végén Apponyinál Bécsben ez ügyben csakugyan tanácskozás is tartatott, mely az országgyűlés azonnal való feloszlását tartotta szükségesnek. Acsády hézagos és szíves előadásában azt mondja, hogy „ime már ekkor be akartak hozni az 1849-ki rónuralmat.” (725. l.) Szögyény-Marich ezen elhatározást ellenezte s kívánta, hogy ez iránt a királyi törvényszerű magyar tanácsosait kell előbb meghallgatni. Ez a második tanácskozás márc. 8-án tartatott a Burgban s ez volt az oka, hogy a főrendház márc. 8-án nem tarthatott ülést. Aki elnökölhetett volna, az akkor mind Bécsben volt.

Apponyi, közbejövén márc. 3-ika, a tanácskozási tanácsban az országgyűlés feloszlását már nem hozta szóba, de egy fogalmazványt terjesztett elő, mely az országgyűlést, újabb követett törvénytelen és alkotmány ellenes irányba miatt, megfedi s a törvényes útra való visszatérésre, nevezetesen a királyi előadatok tárgyalására, a hallgatóság rakoncátlan viselkedésének fékezésére utasítja, ellenkező esetben az országgyűlés feloszlását helyezi kilátásba.

A jelenlévő Széchenyi István — mindnyájak meglepetésére — erre rendkívüli eszközt ajánlott: küldje ki őt ő felsége mint királyi biztost az országgyűlésre s adjon neki teljes hatalmat a rendekkel való alkudozásra. Az indítványt azonban senkisép pártolta; ellenkezőleg az említett leirat kibocsátása ment határozatba.

A nádor márc. 10-én tért vissza Pozsonyba, Széchenyi is. Lajos főherceg, a beteg V. Ferdinánd helyett a legfőbb hatalom kezelője, azt írta neki s általa a nádornak, hogy a felirat felküldését meg kell akadályozni.

Már későn volt, a zavar nőttön-nőtt. Márc. 14-én Széchenyi a kerületi ülésben utoljára emelte föl óvószavát, azonban Kossuth feliratát még aznap, az előző napi bécsi események hatása alatt, a nádor tanácsára a főrendek is elfogadták. Vegyes ülésben pedig a nádor vezetése alatt a főrendek 13, a rendek 59 tagot választottak, hogy másnap személyesen küldöttségileg vigyék azt Bécsbe.

Kossuth tehát győzött, Apponyi említett leirata nem is bocsátatott ki az országgyűléshez. Nemde rendkívüli ez mind, ami hirtelenében történt? Hasonló eljárást még egyetlenegy országgyűlésünk sem követett. Hiába, a forradalmi idő nem ismer szabályokat. „Mit kell tennünk? — kérdezi Széchenyi Naplójában. Istápolnunk kell Batthyányt és Kossuthot. Némuljon el minden gyűlölet, minden ellenszenv, minden személyes ambíció. Gátolni nem fogom őket. Szolgálni fogok-e velök? Az egészségi állapotomtól függ”.

Aközben azonban mi történt Bécsben, ami Kossuth győzelmét előidézte? Ezt is híven Szögyény-Marichól tudjuk meg. (I. mű 52. l.)

Több hete járt már a híre Bécsben — beszéli —, hogy valami mozgalom készül, sőt a vezetőket is — Bach, Hye — emlegették, kik a pozsonyi ellenzékkel, különösen Kossuthal összeköttetésben állanak. De az udvarban a csendes és kedélyes bécsi népről ezt nem tudták feltételezni. Márc. 13-án reggel végre tényleg bekövetkezett, amit Metternich nem hitt. Tömegek larmája töltötte be az utcákat. Heves szónoklatok tartottak, Kossuth beszédeit olvasták föl, alkotmányt és sajtószabadságot követeltek. Deltájban már puskalövések is hallatszottak, számos sebülés történt s a néptömeg a fegyvertárhoz indult. — Estig azonban be volt fejezve a forradalom, mert az udvar teljesítette a tömeg kívánságát. Másnap Metternich lemondott s Apponyi is leköszönt a kancellárságról, helyét Lajos főherceg kívánságára ideiglenesen Szögyény-Marich töltötte be.

Természetesen a Bécsben történeteket azonnal megtudták Pozsonyban, hisz a terv közösen készült. Pozsony akkor legalább is annyira hatott Bécsre, mint Paris. „A vezetőket itt is, ott is tervek kivételére nézve egymásnak segédkezést nyújtottak s egymást kölcsönösen támogatták”.

Ily előzmények után a magyar küldöttség márc. 15-én a Ferenc Károly-gőzhajón indult Bécsbe. Midőn a Jägerzeilen kikötöttek, Kossuth volt a nap hőse, virággal, koszorúkkal árasztották el, s diadallal kísérték a Károly főherceg fogadóba, míg nejt, az egész testében remegő Meszlényi Terézt, Széchenyi István vitte be kocsiáján.

Szögyény-Marich nyomban felkereste István nádort, ki miután sajnálkozását fejezte ki azon gyengeség felett, melyet az udvar a bécsi forradalommal szemben tanúsított, oda nyilatkozott, hogy a felség meg nem tagadhatja a magyar országgyűléstől azt, amit az osztrák tartományoknak utcai forradalmi követelésére megadott. Ezután egy magyar fogalmazványt adott át Szögyénynek, melyben ő felsége az országgyűlés kívánatait teljesíteni ígéri. Együttal hozzátette, hogy csak akkor mehet vissza Pozsonyba, ha ez a kézirat kibocsátatik.

Márc. 16-án a déli órákban járult a küldöttség a király elé. Lajos főherceg nem mutatott hajlandóságot, pedig Kossuthnak egy szavabakerült volna, hogy a tömeg a Burgot, mint a párisi Bastillet, ostrommal elfoglalja.

A Burgban, mint Szögyény-Marich előadja (52—60. l.), déli 12 és esti 9 órák volt ez ügyben az udvari tanácskozás. Eleinte megvolt a szándék, hogy a tulságosnak látszó kívánságot megtagadják, István főhercegnek szemrehányást

is tettek („te leszesz oka, ha Magyarországot elvesztjük”), de utoljára is a nehéz körülmények győztek s beleegyezés lett a vége.

Széchenyi, ki Eötvössel a Matschakerhofban szállásolt, ágyából verték fel: menjen rögtön István főherceghez, a nádorhoz. Gyorsan felöltözött, égő kanócok között lopódzott be a Burgba, hol István főherceg, Esterházy Pál (ez puhította meg Lajos főherceget), Batthyány Lajos és Kossuth azzal fogadták, hogy: Megvan! T. i. a királyi szentesítés.

Márc. 17-én a küldöttség visszatért Pozsonyba, hol Kossuth a Zöldfa fogadó erkélyéről hirdette ki az eredményt.

Meg kell itt emlékezni a pozsonyi eseményektől függetlenül lejátszódott pesti márc. 15-éről. Pesten, kivált a Pilvax kávéházban összejönni szokott fiatalabb írók között, de a félve alakult Ellenzéki körben is a párisi forradalmi szellem volt otthonos. Elészlette Kossuth márc. 3-ki beszéde. Az Ellenzéki kör márc. 9-én párisi módra rendezett lakomát; a mire a Pilvaxbeliek elhatározták, hogy ha a párisi köztársaságiak a Champs-Éliséen tartottak, ők meg 19-én a Rákosszéki mezején adnak nagy reformlakomát, 14-én pedig népgyűlést tartanak. Hogy mindkettőnek határozott irány legyen, márc. 12-én Irinyi József Perczel Mór tollbamondása szerint 12 pontban foglalta össze a nemzet kívánságait.

Az ifjuság t. i. lelkesedett Kossuthért, de még őt sem találta elég merésznek a „nagy” eszmék felvetésében. Midőn azonban az Ellenzéki kör részéről is mersekeltek, 14-én este Pilvaxban, a „közvélemény asztalánál” elhatározta, hogy nem kér tehát, hanem követel s másnap az utcákon hirdeti ki a 12 pontot. Megerősítette ebben egy utas, aki este hajón jövet Bécsből, elbeszélte az ottani eseményeket.

Márc. 15-én országos vásár volt. 8 órakor a Pilvaxban Jókai felolvasta a 12 pontot, Petőfi meg Nemzeti dalát szavalta el. 11-kor elmentek a Landerer nyomdába, lefoglalták a sajtót s kinyomatták — censura nélkül — a 12 pontot és a Nemzeti dalt. Délután a Múzeum előtt népgyűlést tartottak, melynek felszólítására a városi közgyűlés is elfogadta a 12 pontot s küldöttséget választottak Pozsonyba. 1/6-kor Budán — erős eső esett — akadály nélkül felmentek a helytartótanácsához, mely — éppen ülése lévén — szintén elfogadta a 12 pontot s a socialista Tancsics Mihályt kibocsátotta börtönéből. Este a Nemzeti színházban diszeloadás volt.

A pesti küldöttség 19-én érkezett Pozsonyba a 12 ponttal, a diéta csupán a kerületi ülésben fogadta s szónoka, Hajnik Pál, szavaira Kossuth hidegen felelt: kijelentette, hogy Pestet ugyan az ország szívének tartja, de mint törvényhozó utána nem indul. Kossuth — Zichy A. szerint — sokat tartott rá, hogy e tüntetés (pesti márc. 15-ki) tényezőként ne szerepeljen. Pulszky Ferenc szerint „a pesti márc. 15-e, mely minden áron forradalom akart lenni, ünneppélesen desavouáltatt Kossuth által, midőn a küldöttség szónokának kemény szavakkal felelt”. (Bpesti Szemle 1874. 37. l.) S valóban a 12 pont felesleges volt, a diéta maga is ugyanazt gondolta. Nem csoda, ha ezután a diéta végeig bizonyos elhidegülés támadt Pest és Pozsony között s a párisiakat mindenképp utánozni akaró és republikánus érzelmű pesti fiatalok jobb politikusknak kezdte tartani Petőfit, mint Kossuthot. Innen érthető, hogy újabb a törvényhozás márc. 15-ke helyett inkább ápril 11-ét jelölje meg nemzeti ünnepnek.

Dr. Dudék János.

CSARNOK

Az elefánthi pánosok.

Közi: Mittuch József.

Ez verseket kért bátyjától, ki szíves örömet teljesítette óhaját, hozzácsatolt leveléhez egynehányat, melyeket elefánti magánosságában irt s ezek között volt „A régi magyar viseletről” irt költeménye is, melyben kifigurazza a dámákat s félve ezek haragjától kéri öccsét, bocsássa ugy a nyilvánosságra a verseket, hogy senki se sejtthesse, hogy tőle erednek. Megemlít ismét egy titokzatos Urat, kinek kilétét örök homály fedi. Hihetőleg itt írta „A világi gyönyörtségeknél haszontalan-sága” című, életbölcsezen alapuló szellemes értekezését is, mert annak hangja megfelel ekkori komor, sivár lelkületének. „Olyan lettem, mint a

mélységben zörgő sötétség, hegyek közt fekvő magános erdők, vagy sivatag pusztaságok, hol semmi öröm kiáltás soha nem hallatik”.

E közben olyan dolgok történtek, melyek kiköcskentették Ányost komor lelkivilágából, megfeledkezett bújáról, fájdalomáról, a lelkét emésztő bánatos epedésről s a kesergő, méla hang zivataros dörgéssé változott, melynek minden szava a csontokig, velőig hatott s felharsant merészen, félelem nélkül, mint nyár derekán tikkasztó csönd nyomán a dörgő villámzöreje. A költő lelke megfeledkezett önmagáról, midőn rendje s hazája fölött látta gomolyogni a veszély felhőit.

II. Józsefnek türelmi rendelete ugyanis 1781. okt. 25-én, a szerzetesek eltörlését kimondó parancs 1782. jan. 26-án jelenik meg, melynek következtében április 9-én a királyi biztosok kihirdették azt a zabori kamalduli zárdában, annak javait lefoglalták s az atyákat csekély nyugdíjjal szelnek eresztették.

Ennek híre a közvetlen szomszédságból azonnal eljutott Elefántra s a jogtalan rablás, a kegyetlen parancs elnémitotta Ányos ajkán az epedő, szelid szót, haragos, fölzaklatott lelke villámokat szórt a kegyetlenség okozói felé.

„Szegény remeteség! ájtatos szállások
Értetek reszkedek szerzetes lakások!

Már Zabor tetejében s maiki erdőségben
Állnak a barlangok néma csendességben.
Nem hallatik szózat! Nem szent sóhajtások
Nem nyílnak az égre buzgó pillantások
Elmultak lakosi — — — —

Lelke előtt elvonul a gyászos kép, látja a kiürült cellákat s a klastromra nehezedő iszonyú némaságot. Ezek látására lelke lángra gyul, lángostort fon haragos szavából s vigéhsuhogtatja a kalapos király gonosz feje fölött.

„Ha! képtelen pajzsa, véred gyaláztatja
Gyilkosa népednek, nem pediglen atyja!

Tudod a pozsonyi vár palotájában
Miként nyoszörögte anyádnak karjában?
Véltük, hogy szerelmet sírtál nemzetünkre
S most látjuk, hogy gyilkos tört tőltél szívünkre.

Mért gyermekségben nem tudtuk felőled,
Hogy kalapos király fog lenni belőled?
Hidd el, hogy véled is másképp bántunk volna
Most kegyetlenséged magyart nem gázolna!
— — — — ma az anyatermészet
Elrémülve nézi, hogy sok szabad nemzet
Nem is kérdeztetik kell-e neki király? — —

Ez olyan merész hang, hogy ilyenekkel legfeljebb a szabadságharc legvéresebb napjaiban találkozunk. S ha tekintjük az akkori vészterhes időket, csak úgy tudjuk eléggé mérlegelni a bátorságot, melylyel Ányos szembe szállt a leghatalmasabb önkényvel, mely az ő rendje fölött is suhogtatta a halált osztó pallost. De honához, rendjéhez szívósan ragaszkodó lelkét nem tudta ez önkény láttára lecsöndesíteni, szabad porázra bocsátotta sértett érzelmeit, hogy azok fülébe eldörögjék a kalapos királynak az elnyomott nemzet jalkiáltását.

Ilyen vészterhes időkben távozott Ányos Elefántról, hogy a rendjétől neki kijelölt tanári állást elfoglalja a székesfejérvári gimnáziumnál 1782-ben október folyamán, hol hitszónoki kötelessége mellett az irodalommal is állandóan foglalkozott.

1784-ben beteg lett s családja unszolására juliusban Veszprémbe vitette magát. Dacára a gondos ápolásnak érezte a közelgő halál tagyos lehelletét és sejtette az elkerülhetetlen véget:

„Érkezik már éltém vég szempillantása
Kitelte lelkem agyag s romlandó szállása;
Megunta zsellérjét! Kifogy erejéből
Ezer kinjainak kegyetlenségéből,
E nagy játékhelynek vétkes piacáról
Színes örömöknek csak fővényhalmáról...”

Szeptember 5-én elköltözött lelke e sivár világból s hült teteme a veszprémi franciskánusok sírboltjába tetetett.

A porladó, sokat szenvedett szív végső nyughelyét e pár szó jelöli:

„Hic depositus est in pace Paulus Anyos.“

Néhány év előtt a sírbolt külső lejárátát befalazták s így utolsó nyoszolójára az örök sötétség borul, nem teljesülhet többé kedves reménye.

„Talán majd valaki jó sirom szélére

S akasztván egy darab fátyolt keresztjére,

Reá emlékezik barátja szívére —

Egy könyvet gördfüven hideg tetemére ...“³

Dehogy jön szegény Anyos! Elhagyatottnak, árvának érezted magad teljes életedben, a halál sem akart megmenteni attól, ott nyugszol elhagyatva a nyirkos, kongó boltozatok alatt, nem gördfülhet résztvevő köny porrá lett, nemes szíved sírhantjára, legfeljebb a veled érző lelkek emlékezte zokogva virraszt álmaid felett...

A magyar irodalom megújulásának korszakában legszívesebben olvasták az ő dalait, melyekről Gregus Ágoston igen találóan mondja: Költészete hasonlít egy szelid, enyhe nyári tájképhez, de éjjeli világításban, a hold reszkető fényétől megezüstözve.

Titkos fájdalma, a korai pusztulás sejtelme, érzékeny lelkének epedő bánata, majd a csöndes megnyugvás teszik oly elbájolóvá verseit. A kesergő, elegikus hang belemarkol az érző szív mélyébe s hason bánatra hangolja annak hurjait.

Kereste a lelki nyugalmat, melyet sehol sem találhatott, de azért költészetét világfájdalmasnak nem lehet mondani. Keserűbb, hevesebb kifakadásokra hangolta őt Elefánt, melylyel lelkülete megbarátkozni sehogys tudott, de Székesfejervárott enyhültek panaszai, szelidebb lett keserűsége, midőn állásának komoly kötelmei is igénybe vették idejét.

Kár, örök kár, hogy oly korán elmúltak dalos ajkai a magyar irodalom a kecseskedő kezdet után itélve, nagy reményeket kötött az oly korán letarolt pálos költő csengő-bongó lantjához.

¹ Memoria Ep. Nitr. 396. l. — ² Kath. Szemle 396. l. ³ Kath. Szemle i. f. 405.

Telefon.

J. J. urnak Ny.-Udvarnok. Előfizetése május 23-án lejárt. A beküldött összeggel előfizetve jövő nov. végeig.

Cs. B. urnak Szárszó. Előfizetése f. év első felére szolt.

B. V. urnak. Előjegyeztük a mult évre.

4579/1904. szám.

Árlejtési hirdetmény.

Nyitra r. t. város képviselő testületének 90. kgy./3274. kig. sz. határozatával 598 m. bazaltjárda, 305 m. gránitfejkő, 650 fm. gránitfejkőszegély és 3640 m. gránittermészkő burkolati munkákat végrehajtása engedélyeztetett.

A munkálat kivitelének biztosítása céljából 1904. évi július hó 30-án d-e. 9 órakor a polgármesteri hivatalban zárt ajánlati versenytárgyalás fog tartatni.

A versenyezni óhajtok felhivatnak, hogy zárt írásbeli ajánlataikat a kitűzött határidőig a városi székház iktató hivatalában (I. em. 9. sz. nyujtsák be. Az ajánlatnak tartalmaznia kell az ajánlattevő abbeli nyilatkozatát, hogy az építési terveket, költségvetést, az általános és részletes vállalati feltételeket ismeri és csatolandó a vállalati összeg 5%-ának a városi pénztárnál történt letételéről szóló elismervény.

A munkálat műszaki iratai és feltételei a városi mérnöki hivatalban a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Nyitra, 1904. évi július hó 2-án.

Faschler Ferenc, s. k.
polgármester.

**JÓ HÁZBÓL VALÓ FIÚ
tanulónak**

felvétetik Freissberger Victor
= fűszerkereskedésében Nyitrán. =

Minden családnak
saját jól felfogott érdekében csakis a
**Kathreiner-féle
Kneipp-maláta kávé**
szabadna pótlékul használnia
a mindennapi kávéitalhoz.

HIRDETMÉNYEK a „Nyitramegyei Szemle“ részére jutányosan felvétetnek a kiadóhivatalban Nyitrán, Papnevelde-u.

**VAJDA J. butorgyári raktára
NYITRÁN, Párutca.**

A n. é. butorvásárló közönség becses figyelmébe ajánlom dús választékú, szilárd és modern stílű **háló, ebédlő, uri szoba és szalon berendezésekből álló RAKTÁRAMAT**

a legegyszerűbbtől a legfinomabb kivitelig,
a képzelhető legjutányosabb árakon, **úgyszintén sajátkészítményű kárpitos-butoraimat.** Kiváló tisztelettel **VAJDA J.**

Kívánatra költségvetéssel és rajzokkal készséggel szolgálók.

Szolid és pontos kiszolgálás!

FELTŰNŐ UJDONSÁG!

Delice Minden hirdetés felesleges, a dohányzó egyszer veszi és többé mást nem szíhat.

legjobb valódi francia

SZIVARKAPAPIR ÉS SZIVARKAHÜVELY.

A LEGJOBB GYÁRTMÁNY!
TESSÉK PRÓBÁT TENNI!

LEGJOBB PADLÓ-LAKK

WEYRAUCH CHR. ÉS TÁRSA

szagtalan és gyorsan száradó

tükörfényes

PADLÓ-FÉNYMÁZA

Tartósságával minden más gyárt-
mányt jóval felülmul. Ugyan e gyár

BOROSTYÁN PADLÓ-LAKKJA,

mely minden színben, a legolcsóbb áron
kapható 5-10

CSERNYÁK ISTVÁN FIA

fűszer, csemege, festék, ásványvíz és barkereskedőnél

NYITRÁN.

Vidéki megrendelések ingyen csomagolással
legpontosabban és gyorsan teljesítettek.

Előzetes jelentés.

Folyó év augusztus hó elején nyílik meg
Nyitrán, Szent-András-domb 6. sz. házban

VEREBÉLY GÉZA

KÉZMU-, FEHÉRNEMU-, NŐI-, URI-
DIVAT-, RÖVID- ÉS SZÖVŐTTÁRÚ

ÜZLETE.

Legdivatosabb és elsőrangú gyártmányok.

Legolcsóbb szabott árak:
a kereskedelmi tisztesség alapja.

Ugyanott két keresztény, tisztességes
házból való, 4 középiskolát végzett
fiatalember, vétefik fel gyakornoknak.

Ajánlatok f. évi június hó végeig.
Budapest, V. Sas-utca 19. intézendők.

Hirdetmény.

A varra-súr-negyedi halászlé
társulat 1973 kat. hold területének

halászlé jogát

1905. évi január hó 1-től kezdve — zárt ajánlat
útján — hat évre adja haszonbérbe.

A terület 4 szakaszról áll és így az szaka-
szonként is bérbeadható lesz.

Az ajánlatok 10% bántpénzzel együtt fo-
lyó évi július hó 31-ig a társulat Elnök-
ségének Ürmény Nyitramegyébe küldendők.

Bővebb felvilágosítással Nottny István t.
igazgató Vág-Szereden és alulírott Ürményben
szolgál.

Kelt Ürményben, 1904. június hó 22-én.

Karsay Lajos,
társulati alelnök.

Hirdetmények

„Nyitramegyei Szemle”

részére jutányos áron felvételnek a kiadóban,
Nyitrán, Papnevelde-utca 9. szám.

Legujabb és legtökéletesebb jéggyártó-gép

10 perc alatt a gép
nagyágához képest
1/2—16 kgr. jéghasábot (tömbjeget) készít. Az
előállítás költségei a semmivel egyenlők. Fiók-
képviselő kerestetik Nyitra és Moson megyék
területén csekély kelet (keltség) biztosíték el-
lenében. Ajánlatokat Pozsony, poste restante
3531. szám címre tessék küldeni. 1-3

Jégkészítő kézi gépekkel

10 perc alatt baktériummentes tiszta jeget
lehet készíteni. Szénsav és kénsav nélkül.
Fiók képviselők kerestetnek Nyitra és Moson
megyék területén csekély keltség biztosíték
ellenében. Ajánlatokat Pozsony, poste restante
3531. sz. címre tessék küldeni. 1-3

WEIGL ANTAL PAPI ÉS POLGÁRI SZABÓ NYITRÁN.

Ajánlja jól berendezett legfino-
mabb bel- és külföldi szövetek-
ből álló raktárát, — valamint

férfiszabó-műhelyét,

melyben úgy egyházi, mint világi urak számára mindennemű ruhát,
ugymint téli és nyári öltözeteket, felöltöket, reverendákat, címá-
dákat, mucetumokat, biretumokat stb. izlésesen és pontosan készít.

*** Vidéki megrendeléseket pontosan eszközöl. ***

SZUPERFOSZFÁTOT,

Stassfurti kálintot

szavatolt 12.4% tiszta káli = 23—24% kén-
savas káli tartalommal,

Stassfurti kálitrágyasót

szavatolt 40% tiszta káli = 74—76% kén-
savas káli tartalommal,

Kovasavas kálit

(dohánytrágyázásra), továbbá

mindennemű egyéb műtrágyaféléket, azonkívül

Rézgálicot (98—99%)

elismerett kitűnő minőségben legolcsóbban szállít a

„HUNGÁRIA” műtrágya, kénsav és vegyi ipar részvénytársaság

Budapest, V. Fürdő-utca 8.